

तयोर्द्वयोः ॥ ७३ ॥ ते एव द्वंद्वे द्वाभ्यामाह अनुविद इति ॥ ७४ ॥ ७५ ॥ ७६ ॥ ७७ ॥ ७८ ॥ ७९ ॥ ८० ॥ द्वंद्वयोर्द्वयोर्युद्धं ॥ ८१ ॥ ८२ ॥ ८३ ॥ ८४ ॥ ८५ ॥ विपरीतं अतीतक्रमं ॥ ८६ ॥
॥ ८७ ॥ इति भीष्मपर्वणि नैलकंठीये भारतभावादीपे पंचचत्वारिंशोऽध्यायः ॥ ४५ ॥ ॥ ७३ ॥ ॥ ७३ ॥ ॥ ७३ ॥ ॥ ७३ ॥ ॥ ७३ ॥ राजनिति निर्मर्यादं अपेत

तत्राद्भुतमपश्यामतयोर्घोरं पराक्रमं ॥ अयुध्येतां स्थिरौ भूत्वामहत्यासेनया सह ॥ ७३ ॥ अनुविदस्तु गदया कुंतिभोजमताडयत् ॥ कुंतिभोजश्च तंतूर्णशरव्रातै
रवाकिरत् ॥ ७४ ॥ कुंतिभोजसुतश्चापिविदं विव्याध सायकैः ॥ सचतं प्रतिविव्याध तदद्भुतमिवाभवत् ॥ ७५ ॥ केकया भ्रातरः पंचगांधारान्यंचमारिष ॥ ससै
न्यास्ते ससैन्यांश्च योधयामासुराहवे ॥ ७६ ॥ वीरबाहुश्च ते पुत्रो वैराटिरथ सत्तमं ॥ उत्तरं योधयामास विव्याध निशितैः शरैः ॥ ७७ ॥ उत्तरश्चापितं वीरं विव्याध
निशितैः शरैः ॥ चेदि राट्समरे राजन् लूकं समभिद्रवत् ॥ ७८ ॥ तथैव शरवर्षेण उलूकं समविद्धत ॥ उलूकश्चापितं बाणैर्निशितैर्लोमवाहिभिः ॥ ७९ ॥ तयोर्युद्धं
समभवद्द्वोरूपं विशांपते ॥ दारयेतां सुसंकुद्धावन्योन्यमपराजितौ ॥ ८० ॥ एवं द्वंद्वसहस्राणि रथवारणवाजिनां ॥ पदातीनां च समरे तव तेषां च संकुले ॥ ८१ ॥
मुहूर्तमिव तद्युद्धमासीन्मधुरदर्शनं ॥ तत उन्मत्तवद्राजन् प्राज्ञाय त किंचन ॥ ८२ ॥ गजोगजेन समरे रथिनं च रथीययौ ॥ अश्वोश्च समभिप्रायात्पदातिश्च पदा
तिनं ॥ ८३ ॥ ततो युद्धं सुदुर्धर्षं व्याकुलं समपद्यत ॥ शूराणां समरे तत्र समासाद्ये तरेतरं ॥ ८४ ॥ तत्र देवर्षयः सिद्धाश्चारणाश्च समागताः ॥ प्रैक्षंत तद्रणं घोरं देवा
सुरसमं भुवि ॥ ८५ ॥ ततो दंतिसहस्राणि रथानां चापिमारिष ॥ अश्वौघाः पुरुषौघाश्च विपरीतं समाययुः ॥ ८६ ॥ तत्र तत्र प्रदृश्यंते रथवारणपत्तयः ॥ सादिनश्च न
रव्याघ्रयुध्यमाना मुदुर्मुहुः ॥ ८७ ॥ इति श्रीमहाभारते भीष्मपर्वणि भीष्मव० द्वंद्वयुद्धे पंचचत्वारिंशोऽध्यायः ॥ ४५ ॥ ॥ ७३ ॥ ॥ ७३ ॥ ॥ ७३ ॥
संजय उवाच ॥ राजन् शतसहस्राणि तत्र तत्र पदातिनां ॥ निर्मर्यादं प्रयुद्धानि तत्ते वक्ष्यामि भारत ॥ १ ॥ न पुत्रः पितरं जज्ञे पिता वा पुत्रमौरसं ॥ न भ्राता भ्रातरं
तत्र स्वस्त्रीयं न च मातुलः ॥ २ ॥ न मातुलं च स्वस्त्रीयोनसखायं सखा तथा ॥ आविष्टा इव युध्यंते पांडवाः कुरुभिः सह ॥ ३ ॥ रथानीकं न रव्याघ्राः केचिदभ्यपतन् र
थैः ॥ अभज्यंत युगैरेव युगानि भरतर्षभ ॥ ४ ॥ रथेषाश्च रथेषाभिः कूबरारथकूबरैः ॥ संगतैः सहिताः केचित्परस्परजिघांसवः ॥ ५ ॥

व्यवहारं प्रयुद्धानि युद्धं कृतवन्ति ॥ १ ॥ जज्ञे ज्ञातवान् तत्र काले स्वस्त्रीयो भागिनेयः ॥ २ ॥ आविष्टा इव भूतादिना गृहीता इव ॥ ३ ॥ युगानि अश्वस्कंधार्पितानि दारूणि ॥ ४ ॥ रथेषारथद्वंद्वः कूबरोयु
गकीलः संगतैः संमुखगतैः सहिता मिलिताः ॥ ५ ॥